

TAC
TEACHING AD(H)D
CHILDREN

Кратко ръководство за преподаване на деца с AD(H)D

Съфинансирано от
Европейския съюз

Финансирано от Европейския съюз. Изразените възгледи и мнения обаче принадлежат изцяло на техния(ите) автор(и) и не отразяват непременно възгледите и мненията на Европейския съюз или на Европейската изпълнителна агенция за образование и култура (EACEA). За тях не носи отговорност нито Европейският съюз, нито EACEA.

Съдържание

Увод _____ 2

Раздел 1: Въведение _____ 3

Раздел 2: Учебна среда _____ 7

Раздел 3: Взаимоотношения _____ 11

Раздел 4: Учебен опит _____ 14

Заклучение _____ 16

УВОД

Да започваме!

Синдромът на дефицит на вниманието с/без хиперактивност (СДВХ) е едно от най-често срещаните психични нарушения в детска и юношеска възраст поради относителната си честота – разпространението му в световен мащаб е **3–5%**. Децата със СДВХ имат значителни затруднения в **ученето и социалния живот**. В същото време учителите често се чувстват особено стресирани от поведението, свързано с това състояние. Независимо от интелектуалния им потенциал, специфичният стил на възприемане и обработване на информацията при засегнатите често нарушава **способността им за учене, паметта и регулирането на емоциите**, което може да доведе до липса на (взаимно) разбиране, заклеяване, социално изключване и дори отпадане от училище.

През последните няколко десетилетия в научните и професионалните среди са натрупани значителни познания за СДВХ и подкрепящите обучения. Проектът ТАС (Преподаване на деца със СДВХ) по програма "Еразъм+" има за цел да допринесе за разпространението на тези знания и да предостави допълнително обучение на учителите, за да могат те да оказват по-добра подкрепа на учениците със СДВХ в училище. Ето защо в допълнение към цялостната програма е разработено и **онлайн обучение ТАС**, което предоставя информация за ключови открития относно СДВХ и основани на доказателства стратегии, в дигитален формат за самообучение.

Какво е ADHD или СДВХ?

Синдром на дефицит на вниманието с/без хиперактивност

Основната цел на това ръководство е да предостави **практически подходи** за преподаване на деца със СДВХ. Пълното обучение е достъпно онлайн напълно безплатно.

Елементите на това електронно ръководство са само откъси от материалите, разработени от консорциума ТАС. За да допълните тази информация, ви съветваме да преминете през онлайн обучението.

Към платформата с онлайн курса

РАЗДЕЛ 1: ВЪВЕДЕНИЕ

ТАС ПРОМОТИРА ВКЛЮЧАЩИЯ НАЧИН НА МИСЛЕНЕ И ПРЕДАВА НА УЧИТЕЛИТЕ ВКЛЮЧАЩИ СТРАТЕГИИ...

... за да могат педагозите да прекъснат негативните траектории на учене при децата със СДВХ и да се превърнат в двигатели на промяната в живота им.

Това е възможно чрез подобряване на обучението и насърчаване на чувството за принадлежност, така че децата със СДВХ да могат да разгърнат пълния си потенциал.

КАК ТАС ВЪЗПРИЕМА ДЕЦАТА

Подходът на ТАС се състои в следното: всеки човек има **биопсихологични** характеристики и е вписан в **социокултурния си контекст**. В същото време се прави разлика между личност и поведение. Индивидът заслужава **безусловно уважение**. Самото поведение, а не човекът като цяло, може да бъде дисфункционално, нецелесъобразно или проблемно.

Приема се, че поведението е мотивирано от задоволяването на **потребности** и по този начин то изпълнява **функция** от гледната точка на индивида.

Основни теоритични модели, залегнали в основата на този подход:

Пирамидата на нуждите на Маслоу*

Block, M. (2011). Maslow's Hierarchy of Needs

Биекологичните модели в човешкото развитие на Бронфенбренер

Bronfenbrenner & Morris (2006): The Bioecological Model of Human Development

знаехте ли, че...

Ейбрахам Маслоу е автор на концепцията за *самореализация*?

РАЗДЕЛ 1: ВЪВЕДЕНИЕ

ДИНАМИЧНИ СИСТЕМИ И НАУКА ЗА РАЗВИТИЕТО

Когато разглеждаме развитието, е важно да вземем предвид, че траекториите му се влияят от множество променливи, които имат непрекъснат потенциал да се променят взаимно.

Това означава, че може да има многобройни причини и пътища към едни и същи резултати, а едни и същи променливи и пътища могат да доведат до различни резултати при различните деца. В края на краищата развитието включва непрекъсната адаптация на индивида и контекста един към друг.

ПРАКТИКИ, ОСНОВАНИ НА ДОКАЗАТЕЛСТВА

TAC адаптира практиките, основани на доказателства, към специфичните характеристики на **ученика, учителя и училището**. Това означава, че научно доказаните ефективни подходи се адаптират към индивидуалните изисквания.

СДВХ

ВАЖНО Е ДА ЗНАЕМ

Не говорим за “дете със СДВХ”, а за “дете с признаци на СДВХ поведение”.

Детето е много повече от диагноза.

Типичните за СДВХ поведения са разпределени в обществото и представляват континуум. Това означава, че всяко дете може да има такова поведение, като проявата му варира от подходяща за възрастта концентрация/контрол на импулсите/двигателна активност в единия край до клинично значимо разстройство на невротизмента в другия. Ето защо тези поведения следва да се тълкуват като нарушения, ако са силно изразени спрямо възрастта и нивото на интелигентност на детето, т.е. ако се намират в единия край на континуума. Ако трябва да се използват услугите на здравната система, като например психотерапия, това изисква поставянето на диагноза.

РАЗДЕЛ 1: ВЪВЕДЕНИЕ

КЛАСИФИКАЦИЯ

За да бъде поставена диагноза, симптомите трябва да са се появили преди 7-год. възраст (или 12-год. според DSM), да се наблюдават в поне две области на живота и да водят до клинично значимо отклонение за период от най-малко шест месеца. СДВХ може да засегне поведението в училище, у дома, социалните контакти и заниманията в свободното време.

ЧЕСТОТА НА РАЗПРОСТРАНЕНИЕ

Около 5% от всички ученици по света са диагностицирани със СДВХ. Няма данни честотата да се е увеличила през последните години. Повечето деца постъпват за диагностика и лечение в начална училищна възраст, като момчетата са значително по-засегнати в съотношение две до шест към едно.

В резултат на това диагностичните критерии и настоящите диагностични инструменти са насочени към възрастта 6-12 години и към проявите, които са по-типични за момчетата. Това може да доведе до по-често пренебрегване на децата в предучилищна възраст, юношите и момичетата със СДВХ.

СДВХ без други съпътстващи проблеми е изключение. При 85% от засегнатите се наблюдава друго психично отклонение или разстройство на развитието, а при 60% – повече от едно.

ЕТИОЛОГИЯ

Понастоящем СДВХ се разглежда като разстройство на невронното развитие, което има предимно генетичен произход. Рисковете, свързани с околната среда (напр. тютюнопушене по време на бременност, социално неравностойно положение), могат допълнително да увеличат риска въз основа на тази предразположеност.

Така взаимодействието между гена и околната среда описва как рисковите фактори, които поначало не са специфични за появата на определено отклонение в развитието, увеличават риска, в този случай, от развитие на СДВХ, ако е налице определена генетична уязвимост.

Много проучвания показват, че този риск оказва влияние върху функционирането на определени структури в мозъка. Невробиологичните промени водят до промяна на невронните мрежи в мозъка на учениците със СДВХ и засягат сензорната обработка, вниманието, скоростта на обработка, изпълнителния контрол, възнаграждение/мотивация, обработка на времето.

*Можете ли да
откриете конкретни
примери за това от
училищното
ежедневие?*

РАЗДЕЛ 1: ВЪВЕДЕНИЕ

Международна класификация на функционирането, уврежданията и здравето (ICF)

Концепцията на ICF е разработена от Световната здравна организация (СЗО) и се фокусира върху това какво представлява здравословен проблем в живота на човека и какви фактори му влияят. Това дава възможност да се опишат последиците от даден здравен проблем и да се вземат предвид взаимодействията със съответните контекстуални фактори. По този начин се осигурява и ориентир за планиране на подкрепата и интервенциите.

ИЗПОЛЗВАНЕ НА ICF-МОДЕЛА ЗА РАЗРАБОТВАНЕ НА ИНДИВИДУАЛНИ SMART ЦЕЛИ ЗА УЧЕНИЦИ СЪС СДВХ ПОВЕДЕНИЕ

СТЪПКА 1: ПОПЪЛНЕТЕ ICF
МОДЕЛА ЗА
КОНКРЕТНОТО ДЕТЕ

СТЪПКА 2: ОБЪРНЕТЕ
ВНИМАНИЕ НА ДЕЙНОСТИТЕ
И УЧАСТИЕТО

В кои области в училище
или в кои дейности
ученикът среща най-
големи затруднения/
проблеми?

Опишете дейността/
ситуацията възможно
най-конкретно

СТЪПКА 3:
ДЕФИНИРАЙТЕ
ЦЕЛЕВОТО SMART
ПОВЕДЕНИЕ

SPECIFIC – СПЕЦИФИЧНО – формулирано конкретно и позитивно

MEASURABLE – ИЗМЕРИМО – да подлежи на проверка

ATTRACTIVE – ПРИВЛЕКАТЕЛНО – значимо с оглед на бъдеща цел

REALISTIC – РЕАЛИСТИЧНО – постижимо за *конкретното* дете

TIMED – ВРЕМЕВО – да се определи срок

посетете
платформата, за да
научите повече за
модела ICF

РАЗДЕЛ 2: УЧЕБНА СРЕДА

За да подкрепим децата със СДВХ в клас, е важно да разгледаме **управлението на класната стая**. То се отнася до всички дейности, които учителите предприемат, за да създадат учебна среда, която улеснява академичното и социално-емоционалното обучение.

Проучванията показват, че ефективните стратегии за управление на класната стая едновременно увеличават времето за активно учене и намаляват проблемното поведение.

Съществуват **проактивни и реактивни стратегии за управление на класната стая**. Проактивните стратегии съдържат предварително планиране, като напр. опростяване на трудни ситуации чрез яснота, ефективна помощ или ориентиране и предвидимост. Реактивното управление се отнася до поведението на учителя в отговор на поведението на ученика. В този случай става въпрос за разработване на стратегии и конкретни планове за реагиране на целевото поведение или за справяне с неподходящото поведение.

Ефективното управление на класа подкрепя всички ученици. Съществуват обаче стратегии, които се отнасят специално за учениците със СДВХ:

1. Подготовка на класната стая
2. Правила и процедури
3. Определяне на последствията

За да разберете по-добре управлението на класната стая, гледайте **видеото в Раздел 2 на платформата**

1. Подготовка на класната стая

Добре структурираната класна стая осигурява **безопасност и ориентация** и задава рамката на подходящото поведение. Тя трябва да позволява **лесен достъп** до често използваните материали и да избягва струпването или чакането на опашка. В помещението не трябва да има **слепи зони или кътчета**, които да не се виждат от учениците. Учителят трябва да има възможност да ги наблюдава през цялото време (наблюдение) и да достига бързо до тях (мобилно присъствие на учителя).

И накрая, класната стая трябва да създава приятна учебна атмосфера. Това означава да има баланс между използваната декорация и осигурените работни материали. Това предотвратява **претоварването със стимули** и дава възможност за самостоятелна работа.

Съществуват помощни средства и инструменти, които могат да помогнат на ученика да се концентрира и/или да подпомогнат мотивацията му:

- Компютри и други технологии (напр. "говорещи кутии")
- Контролни списъци
- Таймери, които следят времето за задачите
- Награди
- Играчки, които занимават ръцете
- Техники за самоуспокоение
- Знаци за тихо общуване
- Предвиждане на занимания в моментите на изчакване по време на работа

"Добрата подготовка на класната стая намалява смущенията и прави уроците по-спокойни."

Eichhorn, 2014, стр.21

РАЗДЕЛ 2: УЧЕБНА СРЕДА

2. Режими, структури и правила

ИГРАТА ЗА ДОБРО ПОВЕДЕНИЕ ВИЖТЕ ТУК

Режимът, структурата и правилата осигуряват сигурност и помагат на учениците да станат по-независими. Те също така помагат за предотвратяване и намаляване на проблемното поведение. Ето защо **предвидливото и структурирано** проектиране на работните процеси в ежедневието са важни, особено по време на преходи и в нови ситуации. Учениците трябва да знаят какво ще се случи през деня и какво се очаква от тях във всеки момент.

Установяването на нови правила и процедури може да отнеме време, но последващият успех в реалното време за учене е устойчив!

Можете да установите нови правила за целия клас или да се съсредоточите върху индивидуална подкрепа чрез създаване на рутина/режим.

ИНДИВИДУАЛНА ПОДКРЕПА ЧРЕЗ СЪЗДАВАНЕ НА РУТИНА

- Дневен график и блокове:
 - **Визуализирайте** графика за деня и последователността на определени дейности
 - **Обсъдете го предварително** с конкретното дете или класа
 - Ученикът знае какво да очаква и кога
- Отклонения и промени:
 - **Съобщете и обяснете** отклонения или промени в обичайното в кратък личен разговор, напр. при нова на подредба на стаята или по време на екскурзия с класа
 - **Предложете подкрепа**, ако е необходимо, за да се предотврати усещането за страх или отрицателна реакция
- Обсъждане и визуализиране на правилата:
 - **Изяснете в малки стъпки** какво поведение се очаква от ученика в новите ситуации
- Съгласувайте сигналите:
 - Съгласувайте сигнали, които служат за **подсещане за целевото поведение**
 - Напомняйте **непосредствено преди прехода/новата ситуация**, напр. сложете ръка на рамото на ученика
- Останете близо по време на критични ситуации (за по-малки деца):
 - Наблюдавайте и/или осигурете физическа подкрепа
- Похвали:
 - Насърчете първите признаци на желаното поведение
- Включете колеги
 - При преходи/ситуации, в които участват няколко учители, включете ги по време на инструктажа

РУТИНА

VS

СТРУКТУРА

Учениците следват и изпълняват самостоятелно **рутината** (след достатъчно време за практика).

Структурираните стратегии се използват многократно от самия учител в хода на урока.

РАЗДЕЛ 2:
УЧЕБНА СРЕДА

3. Определете последствия

В контекста на определянето на последствията, поведението на учителя трябва да се промени, ако...

- ...не се дава положителна обратна връзка, когато се спазват правилата.
- ...учениците получават внимание при нежелано поведение.
- ...не се определят адекватни положителни или естествени негативни последствия.
- ...дадените последствия не могат да бъдат изпълнени.
- ...похвалите и критиките се смесват.
- ...предполагаемите негативни последствия се възприемат като позитивни от учениците.

* ИМА НАЧИНИ ДА ИЗЛЕЗЕМ ОТ ТОЗИ ПОРОЧЕН КРЪГ... *

1. Определете и съгласувайте правило/целево поведение
2. Комуникирайте ефективно искане
3. Определете позитивно последствие за желаното поведение:

Похвала за конкретно поведение

Похвала, която изрично е насочена към поведението и изразява благодарност за него.

Похвала чрез точки

Използва се за подсилване на целевото поведение. Принципът е, че се печелят точки за спазване на договорено правило или целево поведение.

Ежедневни карти за отчитане на поведението

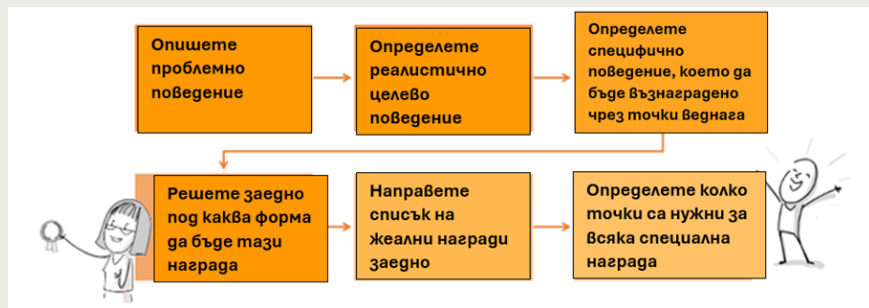
Тези карти, нар. DBRC, подпомагат успешната комуникация между училището и родителите.

ЗА ДА РАЗБЕРЕТЕ ПО-ДОБРЕ КОНЦЕПЦИЯТА ЗА ПОРОЧНИЯ КРЪГ НА ПРИНУДИТЕЛНИТЕ ВЗАИМОДЕЙСТВИЯ, ГЛЕДАЙТЕ ВИДЕОТО НА ПЛАТФОРМАТА

РАЗДЕЛ 2: УЧЕБНА СРЕДА

ПОХВАЛА ЧРЕЗ ТОЧКИ

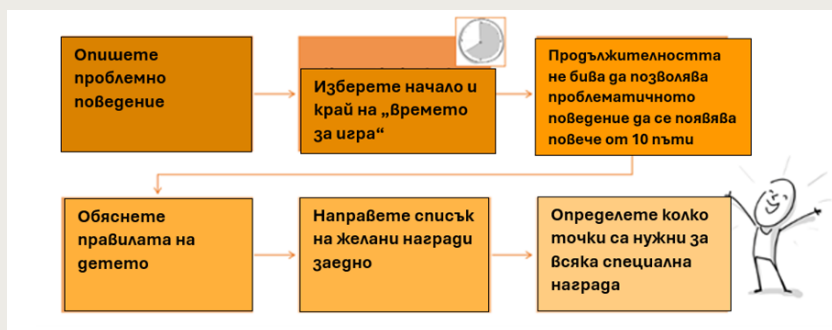

Похвалата чрез точки е подходяща, ако учениците не проявяват проблемното поведение твърде често в определена последователност и се държат добре в повечето време. Принципът е, че те печелят точки за спазване на договорено правило или спазване на целево поведение. Това е организиран, систематичен и справедлив подход с ясни правила за учениците, при който незабавната реакция на учителя е от решаващо значение.

ОТНЕМАНЕ НА ТОЧКИ - СЪСТЕЗАНИЕ

То има за цел да намали проблемното поведение. Подходящо е, ако учениците проявяват проблемното поведение твърде често и редовно или в ситуации, в които е трудно да се формулира положително целевото поведение.

Принципът е, че се отнемат точки в резултат на поведението. Тези точки, които не са отнети, се печелят от ученика, и могат да бъдат разменени за нещо желано от тях.

"БИОЕКОЛОГИЧНИЯТ МОДЕЛ НА ЧОВЕШКОТО РАЗВИТИЕ" НА БРОНФЕНБРЕНЕР Е ВАЖЕН, ЗА ДА РАЗБЕРЕМ КАК СДВХ ВЛИЯЕ НА РАСТЯЩОТО ДЕТЕ

Теорията на Бронфенбренер гласи, че детското развитие се осъществява чрез сложни взаимодействия (наречени "проксимални процеси") между детето и външни фактори от непосредствената му среда като хора, предмети и идеи. Учителите са важна част от обкръжението на детето и оказват силно влияние върху взаимоотношенията и социалния му статус. Култивирането на положителни взаимоотношения може да подпомогне ученето, ангажираността и развитието на детето. Това важи с особена сила за онези деца, които са изложени на риск от социално изключване.

СДВХ се среща много често сред децата днес и в повечето класни стаи има дете със симптоми на невнимание, хиперактивност и импулсивност. СДВХ може сериозно да повлияе на взаимоотношенията със съученици, с учители и в семейството. 50-70 % от децата със СДВХ изпитват трудности в отношенията с връстниците си. Те също попадат в по-голяма социална изолация, тормоз и стигматизация в сравнение с другите деца. Във взаимоотношенията с учителите децата със СДВХ получават повече корективна обратна връзка и порицания. Самите учители съобщават за по-малка емоционална близост, по-малко сътрудничество и повече конфликти в отношенията си с тези ученици. А в семейните взаимоотношения често се наблюдават засилени конфликти и по-ниско родителско доверие.

Различните симптоми на СДВХ могат да доведат до различни проблеми в класната стая. Да разбираме и адресираме тези предизвикателства правилно е от изключителна важност, за да насърчим позитивно развитие у децата със СДВХ поведение.

Сила и потенциал на взаимоотношенията ученик-учител

Качествените взаимоотношения между учител и ученик могат да окажат положително влияние върху академичните постижения, участието в образователния процес, социално-емоционалното развитие и взаимоотношенията с връстниците. Личностно-ориентираните подходи за управление на СДВХ подчертават значението на топлотата, чувствителността и тълкуването на поведението на учителя в специфичния контекст на детето.

Висококачествените взаимоотношения между учителите и учениците са особено важни за управлението на учениците със СДВХ. Разбирането на факторите, които оказват влияние върху качеството на взаимоотношенията, може да помогне на училищата да подкрепят учителите в това да развиват умения и възпитателни качества, които влияят положително върху академичната ангажираност на децата.

Учителите могат да подкрепят достъпа до и участието на децата в образователния процес, като гледат отвъд етикета на диагнозата и се настройват към всяко дете в неговия уникален контекст.

Когато преподавате на деца със симптоми на СДВХ, помислете върху следното:

- Кои поведения смятате за трудни за управление?
- Как това може да повлияе на отношенията ви с детето?
- Какво би могло да подпомогне взаимоотношенията ви с деца с поведение от типа на СДВХ?

Висококачествени взаимоотношения между учител и дете

Положителните взаимоотношения между учител и дете се характеризират с висока степен на **близост**, ниска степен на **конфликтност** и ниска степен на **зависимост** (под зависимост тук се разбира зависимостта на детето от учителя като източник на сигурност и емоционална подкрепа).

Заради изразените си симптоми, децата със СДВХ могат да представляват предизвикателство за отношенията учител-дете, а интерпретацията на тяхното поведение оказва значително влияние върху резултатите. Погрешното тълкуване на симптомите на *невнимание* като *незаинтересованост* може да влоши междуличностните отношения, докато разбирането на уникалния контекст на ученика разкрива борбата с фокуса и вниманието. Учителите могат да окажат положително въздействие върху учениците, като признаят техните трудности, сведат до минимум коригиращите изказвания, насърчават подкрепата на връстниците и прилагат стратегии, подпомагащи изпълнението на задачите, като по този начин се справят с емоционалните проблеми и подобряват цялостното преживяване в училище на детето.

Стратегии, основани на доказателства (за начално училище)

Стратегии за подобряване на връзката учител-дете:

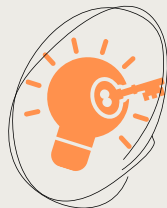
- Банково време
- Терапия за взаимодействие между учител и дете
- Обучение за взаимоотношенията между децата и учителите
- Игри помежду им

Подходи към целия клас:

- Програма за управление на класа от "Невероятни години"
- Учебна програма PATHS (Насърчаване на алтернативни стратегии за мислене)

Обратната връзка на учителя и симптомите на СДВХ при децата

Учителите са склонни да предоставят много повече коригираща обратна връзка на децата със СДВХ в сравнение с техните типично развиващи се връстници (6-12 години). Установено е, че коригиращата обратна връзка е свързана с по-високи нива на вербална хиперактивност, ако учителите изпитват по-малка близост в отношенията си с детето. Проучванията показват, че близките и свързани отношения между учителя и детето могат да бъдат важен защитен фактор за реакцията на учениците към коригиращата обратна връзка в класната стая. Това означава, че ако учителят и ученикът имат по-близки взаимоотношения, ученикът може да е в състояние да понася повече коригиращата обратна връзка, което да доведе до по-малка вероятност за вербална хиперактивност или други симптоми на СДВХ.

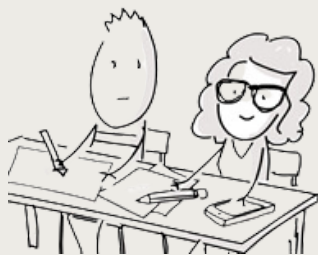
Основни принципи на стратегиите:

Висококачествени взаимоотношения между учител и дете имат множество ползи за всички: детето поема водеща роля в игровата дейност; коригиращата обратна връзка намалява (по-позитивно отношение); активно слушане; етикетиране на чувствата; създаване на "грижовна среда". Компоненти на позитивното присъствие: да е конкретно, да е незабавно, да е последователно и често, да е превантивно, да хвали обратното, да избягва критиката и унижителната обратна връзка, да се фокусира върху представянето на ученика, да игнорира активно деструктивното поведение.

СДВХ и взаимоотношенията с връстници

Трудностите във взаимоотношенията с връстниците в детството и юношеството предсказват бъдещи негативни резултати, като злоупотреба с наркотици, академични затруднения, психологически проблеми и други социални трудности. Поради тази причина взаимоотношенията с другите деца се считат за изключително важни за емоционалното благополучие, академичните постижения и психичното здраве. Между 50-70 % от децата със СДВХ изпитват трудности в отношенията с връстниците. Преживяването на социално отхвърляне може да доведе до по-ниска самооценка, депресия, агресия, заучена безпомощност и социална тревожност.

Учителите могат да играят решаваща роля в грижата за социалната компетентност на децата и в подкрепата на взаимоотношенията с връстниците. Децата със СДВХ срещат трудности при установяването на чувство за принадлежност или лична идентичност, особено в юношеска възраст.

Ролята на учителя

Идентичността на децата се развива в отговор на техния културен и социален свят. Тя е в състояние на "превръщане". Децата, които получават послания на уважение, любов, одобрение и насърчение, е по-вероятно да развият положително самочувствие и да създадат положителни, по-здрави взаимоотношения с другите. Подкрепящите възрастни (учителите) могат да улеснят саморегулацията и социалните взаимодействия на децата, като ги подкрепят да изразяват чувствата си, да правят избор и да разбират гледните точки на другите.

Учителят може да подкрепя взаимоотношенията с връстниците по редица начини:

- В условията на ранното детство/началното училище подредбата на класната стая трябва да осигурява свобода на движението и достъп до материали, които насърчават играта на децата и взаимоотношенията помежду им.
- В класната стая трябва да се предвиди пространство за почивка, релаксация, движение и разминаване. Това намалява конфликтите.
- Зоните по интереси могат да осигурят пространство за участие на децата в дейности в малки групи, които насърчават и поддържат груповата работа и сътрудничеството.
- Играта на открито и дейностите сред природата предоставят уникални възможности за сътрудничество и изграждане на взаимоотношения.

Учителите могат да осигурят безопасен емоционален климат в класната стая, който да повиши ангажираността на децата. Те могат да ги подкрепят чрез "съвместна регулация", докато децата сами не развият способността си да регулират чувствата и емоциите си. Учителите могат да управляват симптомите на СДВХ, като предлагат подкрепа, моделиращи поведения и използват различните обучителни ситуации, които им се предоставят. По-доброто познаване и осъзнаване на СДВХ от страна на учителите може да подобри адаптацията на децата в училище.

Целта на този раздел е да се идентифицират индивидуалните нужди на учениците със СДВХ в контекста на образованието в социалната, емоционалната и когнитивната сфера; да се проучи връзката между тях и да се разбере по-добре как учениците със СДВХ учат и постигат академични резултати.

Сред важните стратегии, които трябва да познаваме са:

- Съобщаване на правила и ясни очаквания за това какво трябва да се прави
- Прилагане на план за подкрепа на поведението в целия клас
- Използване на данни за определяне на целеви поведения, часове от деня, към които ученикът е чувствителен, и др.
- Могат да се разработят уроци, които учат учениците за очакванията. Определете кога и как да преподавате правилата/очакванията.
- За да се проследи изпълнението на очакванията към поведението от страна на учениците, може да се използва проактивно наблюдение и даване на ефективни указания.

Важно е също така да разбираме какво се случва в мозъка на детето със СДВХ. Ще разгледаме **изпълнителната функция** и **работната памет** – области, свързани с трудностите, с които се сблъскват учениците със СДВХ.

Невронната мрежа на учениците със СДВХ работи по различен начин в следните области:

- Сетивна обработка на вниманието/скорост на обработката
- Изпълнителни функции
- Възнаграждение и мотивация
- Обработка на времето

Изпълнителна функция

Това е централната система за управление, която е от решаващо значение за организирането и интегрирането на когнитивните процеси във времето. Способността да се концентрираме, да запазваме и обработваме информацията в ума си, да филтрираме разсейващите фактори и да превключваме скоростите е като система за контрол на въздушното движение на оживено летище, която управлява пристигането и заминаването на десетки самолети на множество писти.

Работната памет на учениците със СДВХ може да бъде засегната, което води до трудности при поддържането на множество активни стимули, неподходящи реакции към грешки и предизвикателства при фокусирането върху релевантна информация. Преподавателите трябва да разберат значението на работната памет, тъй като тя играе решаваща роля в задачи като следване на инструкции и изпълнение на последователни стъпки.

**ПОСЕТЕТЕ
ПЛАТФОРМАТА,
ЗА ДА НАУЧИТЕ
ПОВЕЧЕ**

WWW.TAC.DIEBERATER.COM

Когнитивна гъвкавост

Инхибиране

Това е способността да контролираме вниманието, поведението, мислите и/или емоциите си, за да преодолеем силна вътрешна нагласа или външна сила и да направим това, което е по-подходящо или необходимо в този момент.

Характеристики:

- достъп (несъществена информация не достига до центъра на вниманието);
- изтриване (предишна съществена, но в момента несъществена информация се изтрива от работната памет);
- инхибиране или потискане (потискат се силни, но неподходящи реакции).

Пример: въздържането от гледане в телефона или чатене, докато учите, вероятно ще подобри академичните ви резултати.

Това е способността за адаптиране на знанията към променящите се ситуации. Тя подобрява умения като решаването на проблеми и емоционалното развитие. Подобряването на гъвкавостта чрез когнитивно обучение е полезно, тъй като позволява на хората да се справят с непредвидени събития и да разглеждат проблемите от различни гледни точки. При децата уменията за изпълнително функциониране, вкл. когнитивната гъвкавост, свързват ранния академичен успех със социално-емоционалното развитие, а предизвикателствата във фокуса и импулсивността могат да повлияят на училищните резултати и поведението.

ОЩЕ СТРАТЕГИИ
ВИЖТЕ
ТУК

Развитие на изпълнителните функции у децата: стратегии

Средата на взаимоотношенията на малкото дете, както в дома, така и извън него, играе важна роля за развитието на изпълнителните функции. Среда, която насърчава развитието с чувствителна и отзивчива грижа, осигурява значителна подкрепа, за да помогне на малките деца да упражняват нововъзникващите умения.

Метакогнитивните стратегии, включващи осмисляне на собствените мисли и осмисляне на ученето, се оказват ценни за компенсиране на изпълнителните дисфункции при учениците със СДВХ. Освен това организационното обучение и стратегиите за самоуправление са ефективни интервенции за деца в начална училищна възраст, като насърчават уменията за саморегулация и се справят с предизвикателствата, свързани с вниманието и нивото на възбуда.

Обучение за самоинструкция (мислене на глас)

Тази интервенция учи учениците да подобряват концентрацията на вниманието, контрола на импулсите и решаването на задачи, като ги води през процеси стъпка по стъпка, използвайки сигнални карти с подкани като "Какво трябва да направя?" и "Внимателно стъпка по стъпка към целта".

Планове Ако-Тогава

Тази интервенция помага на учениците с проблеми със самоконтрола, като ги кара активно да създават планове. При възникване на задействаща ситуация (ако) автоматично се изпълнява предварително определено действие (тогава), което оптимизира поведенческите реакции.

Самонаблюдение и саморегулация

Тази инициатива включва активно наблюдение и оценка на поведението на учениците по отношение на поставените цели, като учителите документират и обсъждат резултатите с учениците след края на урока или деня.

ЗАКЛЮЧЕНИЕ

На добър час!

На финала на това електронно ръководство, вярваме че направеният кратък преглед е предизвикал интереса ви към онлайн платформата за обучение на ТАС, която е важен компонент на този проект! Имайте предвид, че представеният тук материал предлага сбит поглед върху онлайн курса, достъпен напълно безплатно на платформата, и само загатва това, което тя може да ви предложи като обучение.

Навлезте по-дълбоко в темата за преподаване и подкрепа на деца със СДВХ, като проследите целия набор от функционалности и ресурси на платформата ТАС. Разгледайте интерактивните модули с образователно съдържание, предназначени да обогатят вашия опит в обучението. Независимо дали сте действащ преподавател, студент по педагогика, друг вид специалист или дори родител на дете със СДВХ, който желае да научи повече и разшири хоризонтите си, платформата ТАС представлява динамично пространство за задълбочено учене и обогатяване на знанията.

Разкрийте пълния ѝ потенциал, като се потопите в подробния курс, който може да следвате самостоятелно със собствено темпо или да използвате като част от обучение в група, с която да разсъждавате заедно по зададените казуси. Предложили сме и множество допълнителни ресурси, които очакват да бъдат открити. Потопете се в едно поглъщащо учебно преживяване, свържете се с колеги и съмишленици, и станете активни участници в така желаната промяна към приобщаващо образование в България.

ПАРТНЬОРИ

ГЕРМАНИЯ

ИРЛАНДИЯ

АВСТРИЯ

БЪЛГАРИЯ

БЪЛГАРИЯ

ПОРТУГАЛИЯ

